

Ärendenummer
TRV 2025/13484
Motpartens ärendenummer
KN2023/02

Dokumentdatum
2025-06-13

Konfidentialitetsnivå
1 Ej känslig

Mottagare
Klimat- och näringslivsdepartementet
Miljöprövningsenheten
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
kristin.skeppsby@regeringskansliet.se
Diariet
Verksgemensam styrning
Webb- och projektstöd

Trafikverkets synpunkter på miljötillståndsutredning betänkande

Trafikverket lämnar härmed synpunkter på betänkande från miljötillståndsutredningen - SOU 2024:98 - En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess.

Sammanfattning

Trafikverket bedömer att miljötillståndsutredningens förslag i stora drag leder till att miljöprövningen kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv, förutsebar samt bättre harmoniserar med EU-regelverk. Vi bedömer vidare att förslagen ger goda förutsättningar för en effektivisering av Trafikverkets verksamhet, vilket är i linje med regeringens linje om en effektivare användning av infrastrukturmedel. Vi ställer oss bakom merparten av lämnade förslag som berör Trafikverket.

Men Trafikverket identifierar delar i betänkandet som vi bedömer försvårar prövningen och riskerar ge ökad administration och ökade kostnader i planläggning samt byggande och underhåll av vägar och järnvägar, i synnerhet vad gäller hantering av massor och vattenverksamhet.

Trafikverket avstyrker att icke-farligt avfall för anläggningsändamål inte ges möjlighet till undantag från granskningsplikt. Vi anser att visst icke-farligt avfall bör kunna undantas. Vi föreslår att undantagsparagrafen avseende icke förorenad jord flyttas från 1 kap. 15 § 3 p avfallsförordningen till 15 kap. miljöbalken enligt tidigare hemställan.

Trafikverket avstyrker också att det generella undantaget från tillståndsplikt för vattenverksamhet flyttas till 19 § förordningen om vattenverksamheter. Vi föreslår möjlighet till anmälning av vattenverksamhet i grundvatten med försumbar risk för omgivningen genom tillägg i 19 § förordningen om vattenverksamheter.

Ärendenummer
TRV 2025/13484
Motpartens ärendenummer
KN2023/02

Dokumentdatum
2025-06-13

Vi ser risker med lagda förslag kring besluts rättskraft, och vi föreslår därför alternativa handlingsvägar i fortsatt hantering av förslagen.

Utöver det välkomnar Trafikverket en utredning om hur processen enligt Väglagen och Lagen om byggande av järnväg bör anpassas till nya samordnade miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocesser.

Förslagens samlade innebörd för Trafikverket är svårbedömd. Det gäller utifrån rollen som verksamhetsutövare, men även som sakägare, vårt ansvar för miljömålen samt ansvar inom svensk vattenförvaltning. Tillsyn och verksamhetsutövares egenkontroll är viktiga komponenter av att förslagens intentioner förverkligas med bibehållen miljöhänsyn.

Vi välkomnar dialog i det fortsatta arbetet, och bidrar gärna med vår kunskap.

Trafikverkets synpunkter på förslagen

Undantag för icke-farligt avfall för anläggningsändamål (14.7.6 – Särskilt om avfallsverksamheter; 14.7.7 – Behov av tröskelvärden för vissa granskningspliktiga och miljöpåverkande verksamheter; 14.18.3)

Trafikverket avstyrker att avfallsområdet undantas från möjligheten till att föreskriva tröskelvärden för granskningsplikt nyttjas för de verksamheter och åtgärder där det är möjligt. Vi avstyrker även att avfallsområdet undantas från att nuvarande gränser för tillstånds- och anmälningsplikt ska användas under en övergångsperiod.

Motivering: Vi menar att det är möjligt att med stöd av MKB-direktivet använda sig av kriterier vid fastställande av var gränsen går för granskningsplikt. Vi anser att den möjlighet som finns i EU:s regelverk att använda kriterier eller föreskriva tröskelvärden för mindre verksamheter och åtgärder med mindre miljöpåverkan även bör nyttjas för avfallsområdet. I vart fall bör denna möjlighet användas för icke-farligt avfall som avses användas för anläggningsändamål. Vidare förordar vi att tillämpa riskkriterier snarare än tröskelvärden baserade på halter.

Trafikverket har en omfattande hantering av massor förknippade med stora kostnader, klimatutsläpp och miljöpåverkan. Då delar av Trafikverkets massor kan klassas som avfall kan miljötillståndsutredningens förslag få stora konsekvenser. Utifrån vår tolkning av innebörden av betänkandets förslag

Ärendenummer
TRV 2025/13484
Motpartens ärendenummer
KN2023/02

Dokumentdatum
2025-06-13

bedömer vi att en sådan skärpning av lagstiftningen medför en risk för ökad administration, med uppskattad merkostnad upp emot tiotals miljoner kronor per år, till liten eller ingen miljönytta. Vi vill understryka att vi även ser att förslagen jämfört med idag kan ge ökad enhetlighet och förutsebarhet inom avfallsområdet, vilket har möjlighet att minska administration och kostnader.

Vi tolkar att föreslagna förändringar innebär att i stort sett all avfallsverksamhet som idag är U-verksamhet (där varken anmälan eller tillstånd krävs) eller anmälningspliktig blir granskningspliktig. Vidare bedömer vi att verksamhet som idag är tillståndspliktig och blir granskningspliktig kommer att erfordra ett underlag som innebär en likvärdig arbetsinsats.

Undantagsparagrafen för icke förorenad jord

Trafikverket saknar förslag i betänkandet att flytta undantagsparagrafen avseende icke förorenad jord enligt tidigare hemställan (se nedan).

Förslag: Trafikverket föreslår att undantagsparagrafen avseende icke förorenad jord flyttas från 1 kap. 15 § 3 p avfallsförordningen till 15 kap. miljöbalken, där definitionen av avfall ligger.

Motivering: Trafikverket har genom en hemställan (december 2024, TRV 2024/121049) till regeringen begärt en ändring av undantaget i artikel 2, undantag 1c, i avfallsdirektivet (2008/98/EG) i SOU:n, i enlighet med tidigare hemställan från Naturvårdsverket 2018¹. Trafikverket föreslår i hemställan att undantagsparagrafen avseende icke förorenad jord flyttas från 1 kap. 15 § 3 p avfallsförordningen till 15 kap. miljöbalken, där definitionen av avfall ligger. Genom att flytta undantagsparagrafen till miljöbalken möjliggörs kostnadsminskningar utan att riskera hälsa eller miljön. Trafikverket skulle inte heller tvingas tillskapa deponier för icke förorenade massor, något som idag innebär en dyr hantering utan miljönytta. Vi önskar att denna lagstiftningsförändring omhändertas i kommande beredning av miljöutredningens förslag.

Undantagsmöjlighet för vattenverksamhet (14.17.3; 17.38)

¹ Behov av översyn av genomförandet av avfallsdirektivets undantag i svensk rätt, NV-08045-17, 2018-07-05.

Ärendenummer
TRV 2025/13484
Motpartens ärendenummer
KN2023/02

Dokumentdatum
2025-06-13

Trafikverket avstyrker förslaget att det generella undantaget från tillståndsplikt flyttar från 11 kap. miljöbalken till 19 § förordningen om vattenverksamheter (1998:1388). Vi anser att undantagsmöjlighet för icke anmälningspliktig vattenverksamhet bör kvarstå, och gälla alla vattenverksamheter där det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

Motivering: Miljötillståndsutredningens förslag att möjligheten till undantag från tillståndsplikt kopplas till verksamheter som är anmälningspliktiga enligt 19 § förordningen om vattenverksamheter skulle innebära att även mycket små åtgärder där grundvatten pumpas omfattas av granskningsplikten. Det bedömer vi skulle medföra ökad administration för såväl Trafikverket som för tillsyns- och prövningsmyndigheter, utan att ge väsentlig miljönytta.

Motsvarande problematik finns idag gällande åtgärder vars syfte är att underhålla, klimatanpassa eller bygga väg och järnväg med bättre robusthet. Dessa typer av åtgärder kan av tillsynsmyndigheten tolkas som tillståndspliktig markavvattning och därmed omfattas av granskningsplikt på samma sätt.

Förslag: Trafikverket föreslår att det skapas möjlighet till anmälning av vattenverksamhet i grundvatten med försumbar risk för omgivningen. Syftet är att anpassa nivå av kontroll och tillsyn till olika vattenverksamheter i grundvatten. Detta kan åstadkommas genom att en ny punkt läggs till 19 § förordningen om vattenverksamheter. Vi föreslår ett tillägg med lydelsen:

”bortledande av grundvatten eller utförande av anläggning för detta eller att ta en sådan anläggning ur bruk, eller tillförsel av vatten för att öka grundvattenmängden eller utförande av en anläggning eller annan åtgärd för detta, om risken att allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena, bedöms vara försumbar”

Trafikverket anser att viss typ av markavvattning bör kunna anmälas på samma sätt som grundvatten. Möjligheterna att hantera viss typ av markavvattning som ett anmälningsärende enligt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter bör därför utredas.

Trafikverket ser en möjlighet att åstadkomma en övergripande inordning av dessa båda typer av vattenverksamheter, i fyra klasser enligt tabellen nedan.

Ärendenummer
TRV 2025/13484
Motpartens ärendenummer
KN2023/02

Dokumentdatum
2025-06-13

Lämplig nivå på prövning kan erhållas baserat på en specifik bedömning av risk för skadlig påverkan på enskilda eller allmänna intressen.

Beskrivning	Juridisk grund	Rättskraft
Verksamheter där det är uppenbart att inga skador kan uppkomma	Undantaget 11 kap 12 §	Nej
Verksamheter där risk för skador bedöms vara försumbar. (Dvs försumbar sannolikhet och/eller försumbara konsekvenser)	Anmälningssplikt (enligt Trafikverkets förslag)	Nej
Verksamheter med viss sannolikhet för skador, men där påverkan ej bedöms ge betydande miljöpåverkan	Granskningsplikt (enligt SOU 2024:98)	Ja
Verksamhet som bedöms kunna ge betydande miljöpåverkan	Tillståndsplikt (enligt SOU 2024:98)	Ja

Vattenverksamhet – övergripande synpunkter

Trafikverket instämmer i övrigt med de förändringar som föreslås avseende vattenverksamhet, särskilt uppdelningen mellan granskningsplikt och tillståndsplikt.

Motivering: Trafikverket är Sveriges största verksamhetsutövare av vattenverksamheter i grundvatten inom byggnation och anläggning, samt en stor utövare av verksamheter i ytvatten. Lagstiftningen har stor betydelse för möjligheterna att genomföra verksamhet på ett effektivt och rättssäkert sätt, såväl investeringsprojekt som drift och underhåll av statlig väg och järnväg. Föreslagna förändringar förbättrar de möjligheterna. Lagtillämpning och tillsyn är andra viktiga komponenter för att uppnå detta.

Tillstånds rättskraft (14.9.17; 14.10.12)

Trafikverket instämmer med förslagen kring rättskraft. Vi anser dock att konsekvenserna är svårbedömda och vi ser risker med förslagen.

Ärendenummer
TRV 2025/13484
Motpartens ärendenummer
KN2023/02

Dokumentdatum
2025-06-13

Förslag: Vi föreslår två alternativa handlingsvägar i fortsatt hantering av förslagen i syfte att motverka de risker som beskrivs nedan. En möjlighet är att förslaget om rättskraft konsekvensutreds ytterligare och koordineras med den översyn av tillsynen som föreslås. En annan möjlighet är att verksamhetsutövaren ges möjlighet att välja om man vill ansöka om ett beslut med rättskraft i enlighet med utredningens förslag eller ansöka om ett beslut med rättskraft i enlighet med idag gällande regelverk. Verksamhetsutövaren ges på så sätt möjlighet att ansöka om ett beslut där samtliga frågor som är föremål för prövning omfattas av rättskraften.

Motivering: Trafikverket anser att konsekvenserna av lagt förslag beträffande rättskraft är svårbedömda. Det är å ena sidan välkommet med snabbare prövningsprocess där de miljömässigt väsentliga frågorna regleras i tillståndsbeslutet och resterande frågor kan hanteras i dialog mellan verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet. Å andra sidan ser vi en risk att det kvarstår olösta frågor i tillståndsbeslut fattade av miljöprövningsmyndigheten som då hanteras via tillsyn. Det kan minska förutsebarheten och därmed innebära en risk för kostnadsfördyringar om tillkomna villkor i tillsyn hanteras senare till exempel genom tilläggsarbete för utföraren.

Det finns även risk att det föreskrivs fler och mer detaljerade villkor i ett beslut jämfört med idag, till exempel i syfte att minimera osäkerheter eller till följd av att hänvisning till att det allmänna villkoret inte blir möjligt. Vår erfarenhet är att fler och mer detaljerade villkor är administrativt betungande.

Väglagen och lagen om byggande av järnväg (14.8.13 - Modell 3)

Trafikverket delar miljötillståndsutredningens slutsats att det behövs en djupare analys om ansvar för miljöbedömningsprocessen enligt 6 kap. miljöbalken i relation till beslut om vägar respektive järnvägar, samt hur processen enligt Väglagen och Lagen om byggande av järnväg bör anpassas till ny samordnade miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocesser. Trafikverket är angelägna att ovan frågeställningar utreds vidare, och vi bidrar gärna i en sådan utredning.

Kopplad till en eventuell översyn vill vi framhålla vår syn att det även fortsatt bör vara den planläggningsprocess som regleras i Väglagen respektive Lagen om byggande av järnväg som ska styra hur en vägplan respektive en järnvägsplan tas fram.

Ärendenummer
TRV 2025/13484
Motpartens ärendenummer
KN2023/02

Dokumentdatum
2025-06-13

Tidigare ändringar i 6 kap. miljöbalken har enligt Trafikverket inte i tillräcklig grad åtföljts av motsvarande förändringar i Väglagen och Lagen om byggande av järnväg, vilket över tid skapat otydligheter och ineffektivitet i planläggning av vägar och järnvägar. Då miljötillståndsutredningen inte föreslår förändringar av betydelse för dessa lagar, innebär det att möjliga förbättringar inte realiseras. De otydligheter och effektivitetshinder som idag finns kommer därmed kvarstå.

Tillsynsmyndigheternas roll och ny provningsorganisation

Trafikverket förordar förstahandsalternativet avseende begränsning av vissa myndigheters talerätt (14.13). Vi avstyrker andrahandsalternativet att länsstyrelsernas talerätt slopas. Vi anser att länsstyrelserna har en viktig funktion att företräda allmänna intressen samt att rådande ordning bidrar till rättssäkerhet och allmänhetens förtroende.

Trafikverket ser fördelar med föreslagen ny organisation för provning, bland annat samlad sakkompetens på Miljöprovningsmyndigheten. Vi är dock angelägna om att kompetensförsörjning och resurser hos länsstyrelserna säkerställs både under en övergångsperiod och på lång sikt. Dels med anledning av länsstyrelserna tillsynsverksamhet, dels med anledning av att länsstyrelsernas roll i provningen av väg- och järnvägsplaner. Vi vill också påtala vikten och värdet av regional kunskap och förankring hos den nya Miljöprovningsmyndigheten.

Egendomsskada i vattenmål (10.4.6)

Trafikverket invänder mot beskrivningen att regleringen av egendomsskada i nuvarande miljöprovning har fungerat väl, och att funktionaliteten bör kvarstå trots övergång till provning i miljöprovningsmyndigheten. Över tid har praxis i stora vattenmål utvecklats till att egendomsskadan kommit att ses som ett miljövärde med samhällsekonomiska såväl som provningstekniska konsekvenser. Trafikverket anser att man i större utsträckning bör skilja ut egendomsskador som ersättningsfrågor.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Roberto Maiorana. Föredragande har varit senior utredningsledare Linus Karlsson enhet Miljö verksamhetsområde Planering. Samråd har skett med Johanna Dillén, tillförordnad avdelningschef på verksamhetsområde Planering och Malin

Ärendenummer
TRV 2025/13484
Motpartens ärendenummer
KN2023/02

Dokumentdatum
2025-06-13

Kotake, chef för enhet Miljö på verksamhetsområde Planering och Sven Hunhammar Måldirektör. I den slutgiltiga beredningen har Ulrika Geeraedts, chef för verksamhetsområde Planering och Leon Trang, Verksgemensam styrning deltagit.

Roberto Maiorana
Generaldirektör

Linus Karlsson
Senior utredningsledare

linus.karlsson@trafikverket.se
Direkt: 010 123 5917
Mobil: 070 724 6475

Trafikverket

Adress: 781 89 Borlänge
Besöksadress: Röda vägen 1
Telefon: 0771-921 921
trafikverket.se

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2025/13484, Motpartens ärendenummer KN2023/02, Dokumentdatum 2025-06-13, Dokumenttyp BREV. Konfidentialitetsnivå.1 Ej känslig

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

TMALL 0422 Brev 4.0

Trafikverket
781 28 Borlänge
Besöksadress: Röda vägen 1

Texttelefon: 010-123 50 50
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Linus Karlsson
Verksamhetsområde Planering - enhet Miljö
Direkt: 010 123 5917
Mobil: 070 274 6475
linus.karlsson@trafikverket.se